

PM 2015:77 RI (Dnr 112-729/2015)

Ändrade ändamål för och avveckling och permutation av vissa av stadens stiftelser

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Tillstånd söks hos Kammarkollegiet till ändring av ändamålsföreskrifter för Stockholms kommuns arbetstagares understödsstiftelse avseende destinatärer så att utdelning från stiftelsen i enlighet med övriga föreskrifter i stiftelseförordnandet är möjlig.
2. Tillstånd söks hos länsstyrelsen i Stockholms län om att ändra stadgarna så att bestämmelserna om direktion utgår för Stockholms kommuns arbetstagares understödsstiftelse.
3. Tillstånd söks hos Kammarkollegiet om att upphäva del av ändamålsföreskrift som inte kan följas gällande stiftelsen B A Danelii donationsfond .
4. Ansökningarna ska göras i huvudsaklig överensstämmelse med vad som anges i promemorian, men de får justeras efter de synpunkter Kammarkollegiet eller tillsynsmyndigheten kan komma att lämna.
5. Stiftelserna enligt bilaga till promemorian avvecklas genom att respektive kapital förbrukas för det ändamål vartill medlen är bestämda.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård anför följande.

Ärendet

Stiftelserna Stockholms kommuns arbetstagares understödsstiftelse och B A Danelii donationsfond har ändamålsföreskrifter som inte går att uppfylla. För att ändra, upphäva eller åsidosätta föreskrifter i stiftelseförordnanden som avser ändamålet med stiftelsen krävs tillstånd av Kammarkollegiet. I ärendet föreslås att kommunstyrelsen ska fatta beslut som innebär att staden kan ansöka om permutation hos Kammarkollegiet avseende dessa stiftelser. När det gäller Stockholms kommuns arbetstagares understödsstiftelse föreslås att stadgarnas bestämmelser om direktion ändras. För ändring i denna del ska ansökan göras till tillsynsmyndigheten, länsstyrelsen. Stiftelser som inte är stora nog att bära sina hela sin förvaltningskostnad kan, om de uppfyller vissa krav avvecklas genom att medlen förbrukas för det ändamål vartill de är avsedda. Nio stiftelser förslås att avvecklas på detta sätt. Beslutet ska kontrolleras av länsstyrelsen.

Beredning

Ärendet har initierats av stadsledningskontoret.

Mina synpunkter

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Tillstånd söks hos Kammarkollegiet till ändring av ändamålsföreskrifter för Stockholms kommuns arbetstagares understödsstiftelse avseende destinatarer så att utdelning från stiftelsen i enlighet med övriga föreskrifter i stiftelseförordnandet är möjlig.
2. Tillstånd söks hos länsstyrelsen i Stockholms län om att ändra stadgarna så att bestämmelserna om direktion utgår för Stockholms kommuns arbetstagares understödsstiftelse.
3. Tillstånd söks hos Kammarkollegiet om att upphäva del av ändamålsföreskrift som inte kan följas gällande stiftelsen B A Danelii donationsfond .
4. Ansökningarna ska göras i huvudsaklig överensstämmelse med vad som anges i promemorian, men de får justeras efter de synpunkter Kammarkollegiet eller tillsynsmyndigheten kan komma att lämna.

Stiftelserna enligt bilaga till promemorian avvecklas genom att respektive kapital förbrukas för det ändamål vartill medlen är bestämda.

Stockholm den 13 maj 2015

KARIN WANNGÅRD

Bilaga

Stiftelser som kan avvecklas enligt kraven i 6 kap. 5 § stiftelselagen

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Ärendet

Staden går fortlöpande igenom det donationsstiftelsebestånd som staden förvaltar, bland annat utifrån hur ändamålen enligt de olika stiftelseförordnandena är möjliga att uppfylla. För en del av de stiftelser som staden handhar genom anknuten förvaltning kan svårigheter föreligga att dela ut medel helt enligt vad som anges i stiftelseförordnandet. Svårigheten kan till exempel ligga i att hitta destinatärer så som de beskrivs i en urkund eller att ett begrepp som anges i samband med ändamålet inte längre existerar som sådant. I detta ärende behandlas två stiftelser där det inte går att dela ut medel i enlighet med vad som angivits i stiftelseurkunderna. Vidare har nio stiftelser identifierats som inte kan bära sina förvaltningskostnader och vars kapital och utdelningshistorik uppfyller kraven för avveckling enligt stiftelselagens 6 kap. 5 §.

Stockholms kommuns arbetstagares understödsstiftelse

Stockholms kommuns arbetstagares understödsstiftelse bildades år 1937 i samband med att ändringar gjordes i stadens löne- och pensionsbestämmelser. Staden övertog då Stockholms stads befattningshavares familjepensionskassas åtaganden. Av del av kassans tillgångar bildades genom överenskommelse mellan staden och kassan en särskild understödsfond, den nu aktuella stiftelsen. Fonden tillfördes obligationer på nominellt 300 000 kr att förvaltas och disponeras i enlighet med de föreskrifter som staden och kassan kunde överenskomma. Stadgar för stiftelsen godkändes år 1938 av staden och kassan.

Stiftelsens tillgångar uppgick vid 2014 års utgång till drygt 3 Mkr.

Enligt stadgarna är stiftelsens ändamål:

”att bereda understöd åt efterlevande efter hos staden anställda - nedan benämnda befattningshavare - på vilka utfärdade familjepensionsreglementen för Stockholm stad äro eller kunna bli tillämpliga.” Stiftelsen har också rätt att bevilja arbetstagare lån under vissa förutsättningar.

En del ändringar och tillägg har genom åren gjorts i stadgarna i övrigt. Med hjälp av extern expertis togs år 2004 fram ett ärende till kommunstyrelsen som syftade till att genom permutation åstadkomma tämligen omfattande förändringar i stadgarna, dels avseende destinatärskrets, dels i andra delar som ansågs föråldrade. En anpassning av stadgarna till den nya stiftelselagen föreslogs också. Vidare skulle tillstånd sökas till ändringar som tidigare gjorts utan behövligt sådant.

Ansökan gjordes till Kammarkollegiet i enlighet med den föreslagna permutationsansökan. Kammarkollegiet hade ett stort antal invändningar mot ansökan och förelade staden att komplettera, utveckla, omarbета och i viss del återkalla ansökan. Efter att anstånd beviljats ett antal gånger avvisade Kammarkollegiet ansökan eftersom ingen komplettering gjordes av staden.

År 2004 konstaterades att inga ansökningar inkommit de senaste tio åren och att understöd då endast utbetalades till en person. Det var också sista tillfället då utdelning ägde rum. Inga ansökningar har heller därefter inkommit till staden trots annonsering.

Stiftelsen B A Danelii donationsfond

Enligt föreskrifterna, ursprungligen i gåvobrev från år 1909, för stiftelsen BA Danelii donationsfond ska viss avkastning användas till ändamål som avser ”huvudstadens förskönande, förbättrande av dess hygien, eller till anslag, som avse befolkningens höjande i intellektuellt hänseende och motverkande av de strävanden, som från socialdemokratiska eller andra kretsar göras att klavbinda arbetarbefolkningen i fackföreningar, där dess medlemmar förföljas, om de av en eller annan anledning bryta mot dessa fackföreningars drakoniska föreskrifter och påbud.”

Bestämmelserna får läsas som att det är för tre olika ändamål som utdelning får beviljas.

Till stiftelsen inkommer årligen ett flertal ansökningar varav ett antal beviljas. För ”huvudstadens förskönande” har utdelning förekommit till konstnärlig utsmyckning inom staden i form av skulpturer och renovering av utsmyckning av byggnader mm. Stadens ”hygien” är numera en kommunal angelägenhet och ingen utdelning har beviljats och inga ansökningar har inkommit avseende detta ändamål. Med stöd av ändamålet ”befolkningens höjande i intellektuellt hänseende” har anslag beviljats för till exempel teater-, film- och utställningsverksamhet.

Stiftelsens tillgångar uppgick vid 2014 års utgång till ca 54 Mkr.

Stiftelser i bilaga

I vissa fall har förvaltaren rätt att avveckla en stiftelse genom att förbruka stiftelsens tillgångar utan tillstånd av Kammarkollegiet. Tillsynsmyndigheten ska dock kontrollera att beslutet inte strider mot stiftelselagen innan det får verkställas. Det handlar som regel om små stiftelser där destinatärskretsen inte längre kan återfinnas eller där syftet har fallit bort på grund av samhällsutvecklingen eller inte klarar att bära hela sin förvaltningskostnad. Genom en lagändring i stiftelselagen 2010 har förutsättningarna för att avveckla små stiftelser utökats. Följande förutsättningar ska numera vara uppfyllda enligt 6 kap 5 § stiftelselagen.

1. stiftelsen bildades för mer än 20 år sedan,
2. stiftelsen har inte kunnat främja sitt ändamål under de senaste fem åren,
3. värdet av tillgångarna vid utgången av de tre senaste räkenskapsåren har understigit ett belopp motsvarande tio gånger det då gällande prisbasbeloppet, samt
4. stiftelsen saknar skulder.

I detta ärende uppfyller nio stiftelser (bilaga 1) samtliga villkor. Enligt nämnda lagrum kan då beslutas om avveckling genom förbrukning av medlen för det ändamål vartill de är bestämda. Länsstyrelsen ska ge tillstånd innan beslutet får verkställas.

Beredning

Ärendet har initierats av stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 24 april 2015 har i huvudsak

följande lydelse.

Stockholms kommuns arbetstagares understödsstiftelse

Ändamål och destinatärer

Stiftelsens stadgar är i stor utsträckning både svårlästa och svårtolkade, vilket kan antas bidra till att inga ansökningar görs. Det finns inte längre något som kallas familjepensionsreglementen inom staden. Stadens anställda omfattas numera av de pensionsavtal som träffas genom centrala kollektivavtal, där även rätten till efterlevandepensionsförmåner regleras. Kretsen som har rätt till efterlevandepensionsförmån ser helt annorlunda ut än den krets som omfattades av familjepensionsreglementet.

När det gäller destinatärer så identifierar sig uppenbarligen ingen med definitionen av dessa. Troligen finns inte ens längre någon efterlevande till före detta anställd som omfattats av det som benämndes stadens familjepensionsreglementen.

I syfte att möjliggöra utdelning ur stiftelsen föreslås därför i första hand en ändring av bestämmelsen om vilka som är berättigade att ansöka om understöd och i andra hand ett tillägg till nu gällande bestämmelse.

En ansökan om permutation skulle då innehålla ett förstahandsyrkande om att nu gällande § 1 ”Ändamål” och § 2 ”Rättighet till understöd” ändras till följande lydelse (kursiv stil = ny formulering/tillägg/ändring):

§ 1.

Stockholms stads tjänstemäns understödsfond har till ändamål att bereda understöd åt *i första hand* efterlevande efter hos staden anställda – nedan benämnda befattningshavare – på vilka *bestämmelserna om efterlevandepension från staden* äro eller kunna bli tillämpliga *samt i andra hand levande befattningshavare som uppbär pension från staden*.

Den avslutande delen av meningen ”- på vilka utfärdade familjepensionsreglementen för Stockholms stad äro eller kunna bli tillämpliga.” föreslås ändras då några familjepensionsreglementen inte längre finns. För stadens anställda gäller centralt förhandlade pensionsavtal. Angående andrahandsmöjligheten se under § 2.

§ 2.

Efter befattningshavares död äro under här nedan angivna villkor följande efterlevande understödsberättigade

*befattningshavares barn,
make/a eller sambo,
föräldrar samt
syskon.*

Förekommer ingen sådan sökande är även levande befattningshavare som uppbär pension från staden understödsberättigad.

Berättigad till understöd är endast den, som provas vara i behov därav.

Genom förslagen lydelse tas kravet på viss ålder samt på varaktig arbetsförmåga bort. Dessa krav kan förutsättas ha bidragit till att inga ansökningar om understöd gjorts. Make/a eller sambo läggs till som möjlig destinatär. Ingen åtskillnad föreslås göras på hel- och halvsyskon. Förutsättningen att befattningshavaren inte efterlämnat anhörig som beviljats familjepension för att vissa destinatärer ska kunna komma ifråga föreslås tas bort av ovan angivna skäl.

Bestämmelserna ”...och som vid tiden för befattningshavarens död varit för sitt uppehälle i avsevärd mån beroende av underhåll från befattningshavaren”, ”Rätten till understöd upphör för den, som ingår äktenskap” samt ”I särskilt ömmande fall må adoptivbarn och adoptivföräldrar kunna tillerkännas understöd med belopp, som provas

skäligt” föreslås tas bort. Att styrka underhållsberoende är svårt och har sannolikt också det bidragit till att inga ansökningar gjorts. Föreskriften att rätt till understöd faller bort vid äktenskap föreslås tas bort då behovsprövning i de av staden förvaltade stiftelserna alltid görs i förhållande till sökandens hela hushåll. Någon anledning att som tidigare göra skillnad på egna arvsberättigade barn och adoptivbarn respektive egna föräldrar och adoptivföräldrar finns inte längre då inte arvslagstiftningen längre gör någon skillnad häremellan.

I syfte att ge stiftelsen möjlighet att utdela medel om ingen sökande enligt första stycket förekommer föreslås även i andra hand att pensionerad befattningshavare som är behövande ska kunna erhålla understöd.

Kravet på behovsprövning kvarstår som framgår oförändrat.

För det fall Kammarkollegiet inte skulle bifalla ett förstahandsyrkande enligt ovan bör ansökan om permutation innehålla ett andrahandsyrkande enligt följande.

§ 1

Stockholms stads tjänstemäns understödsfond har till ändamål att bereda understöd åt efterlevande efter hos staden anställda – nedan benämnda befattningshavare – *på vilka bestämmelserna om efterlevandepension från staden äro eller kunna bliva tillämpliga , m fl i enlighet med vad som anges i § 2.*

Andrahandsyrkandet går ut på att de gamla bestämmelserna ska stå kvar (förutom omformulering på grund av att familjepensionsreglemente inte längre existerar, se ovan), men med ett tillägg om att om ingen sådan ansökan finns så ska understöd kunna utgå till destinatarer enligt förstahandsyrkandet. § 1 hänvisar för enkelhets skull till § 2 i denna del.

I § 2, som i övrigt kvarstår oförändrad, görs ett tillägg vari sägs:

Om ingen sökande uppfyller ovan angivna förutsättningar för understöd är under här nedan angivna villkor understödsberättigade:

*befattningshavares barn,
make/a eller sambo,
föräldrar samt
syskon.*

Förekommer ingen sådan sökande är även levande befattningshavare som uppbär pension från staden understödsberättigad.

Berättigad till understöd är endast den, som prövas vara i behov därav.

Först efter konstaterande att ingen ansökan inkommit från någon destinatar som uppfyller kraven enligt de ursprungliga bestämmelserna skulle då utdelning komma ifråga enligt det föreslagna tillägget (som motsvarar det som anges som ny, enda lydelse i förstahandsyrkandet).

Direktion

Stiftelsens stadgar anger att tillgångarna förvaltas av staden och att stiftelsen ska ha en styrelse benämnd direktion. Efter stiftelselagens införande ska en stiftelse antingen ha egen förvaltning genom en styrelse eller anknuten förvaltning genom ett åtagande av en annan juridisk person. Det är inte längre tillåtet att ha så kallade dubbla kommandon med både en förvaltare av förmögenheten och en styrelse, utdelningsnämnd eller liknande som beslutar om utdelning. Denna stiftelse anses enligt gällande lagstiftning ha anknuten förvaltning. Ansvar för såväl kapitalförvaltning som att ändamålet uppfylls åvilar därmed förvaltaren, det vill säga kommunstyrelsen. En stiftelses styrelse, direktion eller dylikt kan då alltså inte besluta om utdelning, men kan i och för sig lämna förslag som sedan förvaltaren har att godkänna. Direktionen har emellertid sedan lång tid inte varit i funktion. Inga sammanträden har hållits och inte heller har några ledamöter utsetts. Mot bakgrund härav och då förvaltaren ensam ansvarar för uppfyllande av ändamålet föreligger inte skäl att behålla bestämmelserna om direktion, varför det föreslås att bestämmelserna härom utgår (§§ 6, 7 och 8) samt att

justeringar i de bestämmelser i övrigt där direktionen nämns görs. För dessa ändringar ska tillstånd sökas hos tillsynsmyndigheten, länsstyrelsen.

Övrigt

Stiftelsen har även möjlighet att bevilja borgenslån. Några sådana förekommer inte längre. Då stiftelsen emellertid inte har någon skyldighet att bevilja lån så föreslås ingen ändring i denna del.

För det fall Kammarkollegiet eller tillsynsmyndigheten skulle ha synpunkter på föreslagna ändringar bör möjlighet finnas för stadsledningskontoret att justera yrkandet om ändring utifrån sådana synpunkter.

Stiftelsen B A Danelii donationsfond

Denna stiftelse har bland annat till ändamål att bevilja anslag som avser ”befolkningens höjande i intellektuellt hänseende”. I och med ordvalet ”och” före efterföljande satsdel måste föreskrifterna i denna del läsas som att sådant ändamål samtidigt ska motverka vissa specifika strävanden. Ändamålet att motverka dessa strävanden som de angivits i föreskrifterna är dock omöjligt för förvaltaren att fullfölja. Det som ska motverkas är strävanden som görs från socialdemokratiska eller andra kretsar för ”att klavbinda arbetarbefolkningen i fackföreningar, där dess medlemmar förföljas, om de av en eller annan anledning bryta mot dessa fackföreningars drakoniska föreskrifter och påbud”. Staden har inte tillämpat denna del av föreskriften och det vore inte heller rimligt att kräva detta syfte av den som söker bidrag. Inga ansökningar om anslag i sådana syften har såvitt känt heller inkommit och på något sätt förbigåtts till förmån för anslag till befolkningens höjande i intellektuellt hänseende utan sådant motverkandesyfte.

Många ansökningar av varierande slag inkommer till B A Danelii donationsfond. Staden önskar kunna bevilja anslag ur stiftelsen inte bara till förskönande av staden utan även till ”intellektuell” verksamhet av annat slag. Då lydelsen om motverkande av omnämnda strävanden inte kan följas föreslås att ansökan görs till Kammarkollegiet om att föreskrifterna i denna del upphävs. Detta skulle ske genom att sista delen av sista meningen; ”...och motverkande av de strävanden, som från socialdemokratiska eller andra kretsar göras att klavbinda arbetarbefolkningen i fackföreningar, där dess medlemmar förföljas, om de av en eller annan anledning bryta mot dessa fackföreningars drakoniska föreskrifter och påbud”, stryks ur föreskrifterna.

För det fall Kammarkollegiet skulle ha synpunkter på föreslagna ändringar bör möjlighet finnas för stadsledningskontoret att även för denna stiftelse justera yrkandet utifrån sådana synpunkter.

Stiftelser i bilaga 1

De nio stiftelser som inte förmår bära sina förvaltningskostnader föreslås avvecklas genom förbrukning av medlen för det ändamål vartill de är avsedda. Avvecklingen sker efter tillstånd från länsstyrelsen.